



کنگره بین المللی علوم و مهندسی

آلمان - هامبورگ

اسفند ماه ۱۳۹۶

(پژوهشی پیرامون تاثیر گذاری نور و رنگ بر روی معماری مساجد اسلامی، نمونه موردی مسجد شیخ لطف الله اصفهان)

الهام قیصری علی آبادی^{۱*}، روحا دباغیان^۲، هادی اسفندیاری^۳

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد موسسه آموزش عالی و غیر انتفاعی روزبهان، ساری، ایران (elham.ghveysari۷۰@gmail.com)

۲- مدرس دانشگاه، موسسه آموزش عالی روزبهان، ساری، ایران (rooha.dabbaghian@yahoo.com)

۳- کارشناس ارشد فقه و حقوق، حوزه علمیه، قم، ایران (hadi.esfandiari۶۹@gmail.com)

چکیده

در معماری بناهای تاریخی بویژه مساجد توجه خاصی به جلوه ها و کاربردهای نور طبیعی در قالب نورگیرها، روزنه ها و... شده اما اینکه استفاده از نور و رنگ تا چه حد می تواند در بالا بردن کیفیت مساجد و ایجاد زیباترین جلوه های بصری در جهت معرفی ارزشهای هنری و معماری این بناها و جذب گردشگران کمک کند، حائز اهمیت است. نور و رنگ از جمله عناصر مهم فضاسازی معنوی مساجد می باشند و تاثیر آنها در معماری اسلامی انکار ناشدنی است و از اهمیت و گستردگی معنایی زیادی برخوردار است.

واژه های کلیدی: نور، رنگ، معماری اسلامی، مسجد شیخ لطف الله

۱- مقدمه

نور و رنگ عناصری هستند که از دیرباز نقش مهمی در معماری سنتی ایران ایفا کرده اند. کاربرد نور و رنگ با یکدیگر از جمله آثاری است که حس عرفانی به فضا، به ویژه فضاهای مذهبی مانند مساجد می دهد. نور در معماری ایرانی همیشه به منزله روشن کردن کامل فضای معماری بکار نمی رود، بلکه گاهی جنبه عرفان و تقدس به خود گرفته و جنبه های دیگر فضا را تحت تاثیر خود قرار داده و گاهی بر آنها تاکید میکند. مساجد جهان اسلام در بکارگیری رنگ های متنوع از چهارچوب واحدی پیروی میکنند و معمولاً از رنگ های سبز، فیروزه ای و آبی استفاده میکنند. رنگ آبی لاجوردی و فیروزه ای از عمده ترین رنگ های زمینه ای دیوارها، کاشی ها، محراب، گنبد، صحن و شبستان مساجد است. نمونه این هنر ارزشمند کاشیکاری گنبد مسجد شیخ لطف الله در اصفهان می باشد. معماری مساجد هیبت و شکوهی را به نمایش می گذارد که سرشار از زیبایی شناسی است و منبعی جز ایمان و الهام آسمانی نمی تواند داشته باشد.

۲- نور و رنگ

از عناصر بسیار مهم در معماری و همچنین یکی از ابزارهای بسیار کاربردی در دست معماران می توان به نور و به تبع آن رنگ اشاره نمود. نور در درجه اول عامل روشنایی و نیاز چشم برای دیدن اشیاء و تصاویر می باشد اما در معماری استفاده های بیشمار دیگری نیز دارد. جهت نور در معماری بسیار مهم است، آنگونه که عملکرد بنا تا حد زیادی تابع نور دریافتی فضاهای آن است. [۱] در تاریخ نقاشی توجه به نور در دوره امپرسیونیسمیت ها دیده می شود. هنگامی که نقاشان آتلیه های خود را ترک میکردند در زیر نور خورشید با نور طبیعی مشغول به نقاشی میشدند. از مشخصات این سبک توجه به رنگ و نور در ساعات مختلف روز و انعکاس رنگ های اشیاء مختلف در یکدیگر و تاثیر رنگ های پیرامونی و بکار بردن رنگ های خاص و ناب